

Verslag

**van de vergadering van
provinciale staten van Drenthe**

---

gehouden op 14 maart 2007

INHOUD

Opening	4
Mededelingen	4
Ingekomen stukken	4
Vaststelling van de agenda	4
Vaststelling verslagen van 20 december 2006 en 31 januari 2007	6
Onderzoek geloofsbrieven en toelating nieuwe statenleden	6
Mondelinge vragen	7
Statenstuk 2007-276; Provinciale monumentenlijst	7
<i>Motie M1: aangenomen</i>	7
Statenstuk 2007-274; 2e wijziging Begroting 2007	13
Statenstuk 2007-275; Overheveling kredieten 2006 naar 2007 (3e wijziging Begroting 2007)	13
Statenstuk 2007-277; Intrekking Subsidieregeling Human Resource Management 2001	14
Afscheid vertrekkende statenleden	14
Sluiting	25

PROVINCIALE STATEN VAN DRENTHE

Verslag van de vergadering van provinciale staten van Drenthe, gehouden op 14 maart 2007 in het provinciehuis te Assen.

Tegenwoordig zijn:

A.L. ter Beek, Commissaris van de Koningin, voorzitter

de leden (49 in getal):

H. Baas (ChristenUnie)
H. Beerda (PvdA)
A. Boer (PvdA)
W.A.R. Boer (PvdA)
L. Bomhof (VVD)
N.B. Bossina (VVD)
A.H.J. Dohle (VVD)
G.A.W. Fonk (ALD)
mevrouw W.G. Goudriaan-Visser (PvdA)
A. Haar (D66)
Ch.C. de Haas (OPD)
J. Haikens (VVD)
F.A.J. Harleman (GroenLinks)
E. Hemsteede (PvdA)
H. Holman (CDA)
H.R. Hornstra (PvdA)
mevrouw I.J. Huisman-Holmersma (PvdA)
A. Huizing (PvdA)
H.G. Idema (PvdA)
B. Janssen (CDA)
S. de Jong (CDA)
K. Jonker (CDA)
mevrouw M.J. Kaal (CDA)
W.H. Kuiper (GroenLinks)
J. Langenkamp (GroenLinks)
A. Lanting (ALD)
H.P.K.M. Looman (PvdA)
mevrouw W.L.M. Mastwijk-Beekhuijzen (CDA)
mevrouw A.H. Mulder (CDA)
E. Olij (PvdA)
J. Oving (CDA)
mevrouw J.M. Pannekoek-van Toor (VVD)
A.G.H. Peters (CDA)
H. van de Pol (CDA)
R.E. Pot (PvdA)
G. Roeles (VVD)
E.A. Rougoor (PvdA)
J. Slagter (PvdA)
J.P. Sluiter (D66)
K.H. Smidt (VVD)

mevrouw G.H. Smith-Bults (GroenLinks)
mevrouw H.G. Stoel-Snater (PvdA)
M.P. Turksma (PvdA)
E.R. Veenstra (PvdA)
mevrouw S. van der Vijver-Geitz (PvdA)
A. Wendt (ChristenUnie)
Th.J. Wijbenga (CDA)
H. Zomer (CDA)
J. Zweens (PvdA)

mevrouw I.M. Rozema, griffier der staten van Drenthe

Voorts aanwezig:

mevrouw A. Edelenbosch (gedeputeerde)
mevrouw A. Haarsma (gedeputeerde)
mevrouw T. Klip-Martin (gedeputeerde)
S.B. Swierstra (gedeputeerde)
H. Weggemans (gedeputeerde)

Afwezig:

C.D. de Jong (Fractie de Jong)
C.H. Kloos (Drents Belang)

A. Opening

De VOORZITTER: Ik open de vergadering (14.01 uur) en heet u allen van harte welkom.

B. Mededelingen

De VOORZITTER: Er zijn geen berichten van verhindering binnengekomen, maar mijn oog valt op de lege stoelen van de heren Kloos en C.D. de Jong. Ik zal die stoelen nauwgezet in de gaten houden opdat ik op het laatste moment nog mijn afscheidstoespraak kan wijzigen.

C. Ingekomen stukken

De VOORZITTER: Ik stel de staten voor de ingekomen stukken A.1 tot en met A.4, B.1 tot en met B.3 en C.1 conform de voorgestelde behandeling af te doen.

Daartoe wordt besloten.

D. Vaststelling van de agenda

De heer DOHLE: Mijnheer de voorzitter. De fractie van de VVD verzoekt de vergadering het stuk dat geagendeerd is onder H.1, de Provinciale monumentenlijst, van deze agenda af te voeren. Het gaat ons er niet zozeer om dat wij de discussie die in de Statencommissie Cultuur en Welzijn (CW) is gevoerd met betrekking tot de bescherming van de monumenten in Drenthe over willen doen, wij willen dit stuk echter ook van de bestuurlijke kant op zijn merites bekijken. Wij vallen met name over de volgorde van de behandeling.

Wij zijn namelijk van mening dat wanneer wij de gemeenten ertoe willen brengen op het gebied van de monumentenzorg een actiever beleid te voeren, wij dit vooral eerst met die gemeenten moeten bespreken.

De verordening die nu voorligt, zien wij vooral als een overruling van het gemeentelijk beleid. Misschien is die overruling wel nodig, maar dan moeten de gemeenten wel in ieder geval eerst gehoord zijn.

Uitstel van behandeling van dit statenstuk hoeft ook geen vertraging op te leveren, want de monumentenlijst zal volgens de inschatting van Drents Plateau niet eerder dan in september 2007 zijn vastgesteld. Wij denken de tijd van nu tot september prima te kunnen gebruiken om te bekijken of dit wel de juiste verordening is en of de zaken wel in de juiste volgorde worden afgehandeld.

De VOORZITTER: Wordt het verzoek om dit punt van de agenda af te voeren gesteund?

De heer ZOMER: Mijnheer de voorzitter. Op zichzelf heb ik wel begrip voor de argumenten van de heer Dohle. Terugkijkend op de behandeling van het stuk in de Statencommissie CW, constateer ik dat er inderdaad niet uitputtend is gesproken over de rol van de gemeenten en de verhouding tussen wat de provincie en wat de gemeenten doen. Daar zouden wij best nog even tijd voor kunnen nemen. Wat mij echter wat te ver gaat is het voorstel om de beslissing tot de herfst uit te stellen. Als dit voorstel met de volgende vergaderronde mee kan, kan ik met het uitstel instemmen.

Mevrouw SMITH: Mijnheer de voorzitter. Wij zijn het niet met het verhaal van de VVD eens, want in het presidium is besloten dit voorstel in de Statencommissie CW te behandelen en niet ook/of in de Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie (BFE). De fractie van de VVD zet nu dus vraagtekens bij het besluit van het Presidium.

Het voorstel is in de Statencommissie CW besproken en toen is niet opgemerkt dat het ook in BFE behandeld zou moeten worden. Alle partijen, behalve de VVD, vonden toen ook dat het stuk als A-stuk naar de staten zou kunnen. Het is een B-stuk geworden en kan dus nu in de staten worden behandeld. Kennelijk durft de VVD op dit moment de discussie niet aan, maar onze vraag is wat die fractie in BFE nog kan toevoegen wat zij nu niet kan zeggen.

Voorzitter. Wij zijn voor het behandelen van dit stuk in deze vergadering.

De heer SLUITER: Mijnheer de voorzitter. In wezen zegt de VVD dat het stuk dat nu voorligt onvoldoende door gedeputeerde staten (GS) is voorbereid; die fractie zegt immers dat op een andere manier en eerder met de gemeenten overlegd had moeten worden.

Ik ben wel benieuwd naar de reactie van het college op het impliciete verwijt van onvoldoende en onvoldoende zorgvuldige voorbereiding.

De VOORZITTER: Met die opmerking heb ik een probleem want daarmee neemt de heer Sluiter een voorschotje op de inhoudelijke behandeling, terwijl het nu gaat om een beslissing van de staten over hun eigen orde en hun eigen agenda.

De heer VEENSTRA: Mijnheer de voorzitter. Over dit voorstel is de afgelopen dagen al enig overleg geweest, maar alles in beschouwing nemend, dus ook de behandeling in de Statencommissie CW, zijn wij voor behandeling van dit stuk in deze vergadering.

De VOORZITTER: Ik stel vast dat de heer Dohle zijn voorstel handhaaft.

In stemming komt het voorstel van de heer Dohle om statenstuk 2007-276 van de agenda af te voeren.

Het voorstel wordt met handopsteken verworpen.

De VOORZITTER: Ik constateer dat de fracties van de VVD, het CDA en de OPD voor het voorstel hebben gestemd, doch de overige fracties daartegen.

Vervolgens wordt de agenda conform het ontwerp vastgesteld.

E. Vaststelling verslagen van de vergaderingen van 20 december 2006 en 31 januari 2007

De verslagen worden conform het ontwerp vastgesteld.

F. Onderzoek geloofsbrieven en toelating nieuwe statenleden

De VOORZITTER: De voorzitter van het Centraal Stembureau voor de verkiezing van leden van provinciale staten van Drenthe heeft bij besluit van 9 maart 2007 tot leden van provinciale staten benoemd verklaard de heren Baas, Baltés, Beerda, Berends, Van de Boer en Bomhof, mevrouw Datema, de heren Dijkstra en Dohle, de dames Fronczek en Haarsma, de heren Hemsteede, Hornstra, Huizing en De Jong, mevrouw Kaal, de heren Kerstholt en Klaver, mevrouw Klip, de heren Lammers, Langenkamp en Looman, de dames Mastwijk en Mulder, de heren Munniksma en Oosterlaak, mevrouw Pannekoek, de heer Peters, mevrouw Seinen, de heer Slager, de dames Smith, Stijkel en Stoel, de heren Timmerman, Van der Tuuk, Veenstra en Vester, mevrouw Van de Vijver en de heren Wendt, Westerhof en Wijbenga.

Alle door mij genoemde personen hebben meegedeeld de benoeming tot lid van provinciale staten te aanvaarden.

In de Commissie van Onderzoek van de geloofsbrieven benoem ik de heren Smidt, Janssen en Zweens en ik verzoek de heer Smidt namens de commissie als rapporteur op te treden.

Ik schors de vergadering gedurende het onderzoek.

(Schorsing van 14.09 uur tot 14.30 uur.)

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering en geef het woord aan de heer Smidt.

De heer SMIDT: Mijnheer de voorzitter. De commissie heeft kennisgenomen van het proces-verbaal van de zitting van het Centraal Stembureau tot vaststelling van de verkiezingsuitslag, waarin wordt geconstateerd dat:

- in totaal 14 meldingen van bezwaar zijn gemaakt in de processen-verbaal van gemeenten in Drenthe, handelend over het gebruik van stembureaus;
- in de gemeente Emmen de zitting van 68 van de 74 stembureaus enige tijd is geschorst in verband met problemen met de stembureaus;
- in de gemeente Emmen 15 stemmen niet conform de Kieswet zijn uitgebracht.

Het Centraal Stembureau concludeert dat het uitbrengen van deze stemmen niet van invloed is geweest op het totaal van de uitslag, de zetelverdeling en de voorkeurstemmen.

De commissie heeft tevens kennisgenomen van 2 bij de provincie binnengekomen bezwaren inzake de geldigheid van de verkiezingsuitslag, die verband houden met de tijdelijke schorsing van het stemmen in Emmen.

De commissie heeft kennisgenomen van het proces-verbaal met betrekking tot het totaal uitgebrachte aantal stemmen per deelnemende politieke partij en de wijze van verdeling van de restzetels.

Op grond hiervan en alles overwegende is de commissie van mening dat er geen gronden zijn om de verkiezingen in het stembureau Emmen ongeldig te verklaren.

De commissie heeft tevens de 41 geloofsbrieven en de daarbij overgelegde stukken van de benoemde verklaarde leden onderzocht en in orde bevonden.

De commissie adviseert de staten derhalve de benoemde leden toe te laten als lid van de provinciale staten van Drenthe.

De VOORZITTER: Ik stel voor overeenkomstig dit advies te besluiten.

Daartoe wordt besloten.

De VOORZITTER: Ik dank de commissie voor de verrichte noeste en ditmaal – het was nodig - ook heel grondige arbeid.

De toegelaten statenleden zullen morgen, 15 maart 2007, worden geïnstalleerd.

G. Mondelinge vragen

De VOORZITTER: Ik deel mee dat geen mondelinge vragen zijn aangemeld.

H. Voorstellen

1. Het voorstel van gedeputeerde staten van 30 januari 2007, kenmerk 5/5.3/2007001021, Provinciale monumentenlijst

(statenstuk 2007-276)

met het op dit punt betrekking hebbende verslag van de Statencommissie Cultuur en Welzijn van 14 februari 2007.

Mevrouw SMITH: Mijnheer de voorzitter. Wij moeten zuinig zijn op ons Drentse erfgoed en hier zeer zorgvuldig mee omgaan. Monumenten zijn belangrijke dragers van de eigenheid en schoonheid van onze steden, dorpen, landschap en provincie. Dus is het nu noodzakelijk dat er een nieuwe Provinciale monumentenlijst komt. Bij de vaststelling van de Cultuurnota De kunst van het combineren hebben wij dit ook met elkaar afgesproken; hetzelfde geldt voor het revolving fund.

Ook met de keuze van een integrale en gebiedsgerichte aanpak zijn wij het eens. Hiervoor zijn dus vergunningverlening en handhaving nodig. De gemeenten gaan dit doen.

Wij zijn van mening dat Drents Plateau een goede notitie heeft uitgebracht; wij kunnen ons dan ook in die notitie vinden. Die notitie is helder geschreven en duidelijk leesbaar.

Ook het plan van aanpak is voor ons duidelijk. Omdat pas twee van de twaalf gemeenten al een eigen verordening hebben, zou de provincie wat meer de regie op zich kunnen nemen en hierover met de gemeenten in overleg gaan.

Het uitstellen van het vaststellen van de verordening om eerst nog overleg met de gemeenten te voeren, leidt ertoe dat het allemaal veel te lang duurt. Er zijn nu al panden verdwenen of niet oorspronkelijk meer, dus al aangepast.

Het tijdspad vinden wij, mede omdat wij van Drents Plateau hebben gehoord dat al veel van ons culturele erfgoed snel aan het verdwijnen is, te lang. Wij zien liever dat het tijdspad korter wordt. Als dit betekent dat Drents Plateau meer personeel moet krijgen, dan gaan wij daarmee akkoord. De provincie zelf zou ook een tandje bij moeten schakelen.

Om dit te bereiken hebben wij samen met de PvdA, D66, ChristenUnie en ALD een motie gemaakt die ik nu zal indienen.

Motie M1

Provinciale staten van Drenthe, in vergadering bijeen op 14 maart 2007;

kennisgenomen hebbende van het feit dat:

- *vandaag de Provinciale monumentenverordening wordt vastgesteld;*

overwegende dat:

- *we zuinig moeten zijn op ons Drentse erfgoed;*
- *het doel van de provinciale verordening is het beschermen van dit Drentse erfgoed;*
- *de aantasting van ons erfgoed sneller gaat dan wij wensen (bijvoorbeeld sporen Tweede Wereldoorlog);*

- *er in het statenvoorstel gesproken wordt over een tijdschema tot 2011;*
- *dat schema voor aantal deelgebieden te langzaam is;*
- *Drents Plateau door de inhuur van extra personeel het tijdschema met 1,5 jaar kan bekorten (2 fte voor 1 jaar);*

spreken uit dat:

- *archeologie, de historische geografie en de gebieden eerder aangepakt moeten worden;*

verzoeken het college van gedeputeerde staten:

- *Drents Plateau in staat te stellen het tijdschema te versnellen door € 200.000,-- extra ter beschikking te stellen voor aanstelling personeel bij Drents Plateau, te dekken uit de vrij beschikbare ruimte voor 2007;*
- *na te gaan op welke wijze het provinciale apparaat in staat gesteld kan worden om tot de gewenste versnelling te komen en daarover zo nodig nader overleg met PS te plegen;*

en gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: Deze motie kan bij de beraadslaging worden betrokken.

De heer HEMSTEEDE: Mijnheer de voorzitter. De staten, voor de laatste maal in deze samenstelling bijeen, hebben de Cultuurnota De kunst van het combineren mede vormgegeven en vervolgens vastgesteld. In de nota lezen we: "De grote rijkdom van landschap en cultuurhistorische schatten in Drenthe willen wij behouden en versterken". Met behulp van het voorliggende statenstuk kan dat mede geconcretiseerd worden.

In De kunst van het combineren hebben wij ook vastgesteld dat het cultureel erfgoed van grote betekenis is en dat de beeldkwaliteit van Drenthe steeds meer een richting gevende rol zal spelen in de ruimtelijke planvorming.

Het behoud en de ontwikkeling van cultureel erfgoed staan centraal.

Tevens hebben wij geconstateerd dat wij ons culturele erfgoed goed kunnen behouden door onze inspanning te richten op de bescherming en instandhouding van archeologisch gebouwde monumenten en de historisch geografische monumenten, waarbij te denken valt aan essen, houtwallen en dergelijke. Tot de concrete activiteiten die het college wilde uitvoeren, behoorden onder meer het opnieuw vaststellen van een Provinciale monumentenlijst en het instellen van een revolving fund, waaruit laagrentende leningen kunnen worden verstrekt om die provinciale monumenten in stand te houden.

Voorzitter. Met dit statenstuk voert het college ook daadwerkelijk uit wat het zich heeft voorgenomen. In de laatste vergadering van de Statencommissie CW konden de meeste partijen zich dan ook in dit statenstuk vinden.

De VVD echter niet. De woordvoester van de VVD nam het op voor de bezitter van een monument en vond, kort gezegd, dat diens vrijheid te veel beknót zou worden.

De PvdA is een andere mening toegedaan en kiest op dit punt voor het maatschappelijk belang. Tussen twee haakjes: daarin staan wij niet alleen. Het uitgangspunt van Jeremy Benton, een van voormannen uit de liberale beweging, was te streven naar het grootst mogelijke geluk voor de grootst mogelijke hoeveelheid mensen. Handelingen waren goed, wanneer ze hierop gericht waren. Hij stelde het belang van de individuele vrijheid dus niet voorop. Mijn oproep aan de VVD is om op dit punt terug te gaan tot haar bronnen. Maar goed, dit tussen twee haakjes.

Voorzitter. Een goed monumentenbeleid houdt in dat er keuzes worden gemaakt tussen behoud en ruimte bieden voor nieuwe ontwikkelingen. De keuze moet zijn datgene te beschermen wat zeldzaam en representatief is. Dit houdt in dat niet alles geconserveerd moet worden waardoor alles bij het oude blijft, maar vaststelling van dit statenstuk zal er wel toe bijdragen dat elementen uit het verleden hun kwetsbare plaats kunnen behouden in het heden en in de toekomst.

Het leven van de inwoners of bezoekers van onze provincie wordt daarmee verdiept en verrijkt.

Tot slot: wij willen naar aanleiding van de in de Beleidsbrief genoemde uitvoering nog een opmerking maken over de tijdplanning. De delen 4 en 5 van de nieuw op te stellen monumentenlijst willen wij in de tijd naar voren halen. GroenLinks heeft hierover zojuist mede namens ons een motie ingediend. De PvdA gaat akkoord met het statenstuk.

De heer ZOMER: Mijnheer de voorzitter. In de vergadering van de Statencommissie CW van enkele weken geleden hebben wij al onze steun gegeven aan wat nu voorligt. Wij hebben de monumenten hoog en op zich vonden wij het een prima voorstel.

Maar wij gaan ook voor kwaliteit in de besluitvorming en tijdens de voorbereiding van deze vergadering kwam naar voren dat de fractie van de VVD van mening is dat alle argumenten op met name juridisch gebied nog niet goed uitgewisseld zijn. Daarom hebben wij er geen moeite mee de behandeling van dit voorstel voor enige korte tijd uit te stellen – bijvoorbeeld tot de volgende vergaderingscyclus – maar het moet geen uitstel voor lange tijd worden, want dat zou uit een oogpunt van bescherming van de monumenten niet goed zijn.

Mijn fractie heeft dit voorstel ook nog eens besproken en op grond van die bespreking wil ik de gedeputeerde nog enkele vragen voorleggen waarop ik in deze vergadering graag een antwoord krijg.

In de commissie heb ik de afstemming met de gemeenten ter sprake gebracht. Sommige gemeenten hebben een eigen monumentenlijst en nu ook het de provincie iets gaat doen, is mijn vraag of er sprake is van afstemming of zaken dubbel worden gedaan of dat de gemeenten door de provincie worden overruled.

Als objecten op de monumentenlijst geplaatst worden, kunnen eigenaren daartegen bezwaar en beroep aantekenen en daar kunnen schadeclaims uit voortvloeien. Niemand weet nog hoe groot die claims per geval en in hun totaliteit zullen zijn, maar zijn er misschien elders in Nederland hiermee al ervaringen opgedaan, waaraan wij iets kunnen hebben?

Er wordt een revolving fund van € 2,9 miljoen ingesteld en wij vragen ons af of dit bedrag wel voldoende is om alles te bewerkstelligen. Indien dit niet het geval is, wat gebeurt er als dit fonds is uitgeput? Gaat de gedeputeerde de staten dan extra geld vragen?

Als op deze vragen een naar ons oordeel voldoende solide antwoord komt, zullen wij met het statenstuk instemmen.

Wij zullen ook de motie, waarin wordt gevraagd tot enige versnelling in het geheel te komen, steunen.

Mevrouw PANNEKOEK: Mijnheer de voorzitter. De VVD is van mening dat de monumenten in Drenthe goed moeten worden beschermd. De Drentse gemeenten doen dat soms niet voldoende en provinciale initiatieven om hierin verbetering te brengen, zijn op zich terecht.

De vraag is daarom of de nu voorliggende Monumentenverordening, en niet de monumentenlijst zoals in de titel van het stuk staat, op dit moment het juiste middel is. De VVD heeft daarover haar bedenkingen. Ik beperk mij tot twee punten.

Het eerste punt is het feit dat de verordening verschillende juridische mankementen bevat. Ik ga daar nu verder niet op in, maar wij hebben het vermoeden dat die mankementen er zijn en dat lijkt ons geen goede zaak. Daarom hadden wij dit stuk graag nog eens aan de orde willen hebben in de Statencommissie BFE, de commissie die meer thuis is in de verordeningen en de juridische status daarvan dan de Statencommissie CW.

Het tweede punt is de relatie met de gemeenten. Het is niet juist de gemeenten te overrulen met een provinciale verordening zonder ze eerst te hebben aangesproken op een actiever beleid voor hun monumenten.

Mevrouw SMITH: Heeft de fractie van de VVD ook contact gehad met de juristen van de provincie? Zij hebben deze verordening uitgebreid bekeken en heeft de VVD daar geen vertrouwen in?

Mevrouw PANNEKOEK: Wij hebben zelf een jurist in ons midden en hij heeft deze verordening goed bekeken. Ik ben geen jurist. Maar voor een goede bestudering was de tijd te kort. Wat is er dan op tegen om deze verordening nog eens door te laten nemen door degenen die wel in deze materie geschoold zijn?

Mevrouw SMITH: Wij vonden de tijd niet te kort en wij hebben wel alle informatie kunnen krijgen.

Mevrouw PANNEKOEK: Dus de fractie van GroenLinks is ervan overtuigd dat dit een goede verordening is? De toekomst zal het leren.

Uitgangspunt zou moeten zijn dat provincie en gemeenten gezamenlijk optrekken om de monumenten beter te beschermen na overleg met of deskundige advisering van derden. Pas als dat na enige tijd geen resultaat heeft, kan de provincie overgaan tot het beschermen van monumenten via een provinciale verordening. Gemeenten moeten eerst aangezet worden om bestaande instrumenten beter te gebruiken en Drents Plateau kan daarbij behulpzaam zijn. Een provinciale visie, criteria en straks POP III, het traject met de nieuwe Wabo en de omgevingsvergunning zijn dergelijke instrumenten. Ons voorstel is dan ook een knip te maken: ga door met het proces zoals het op dit moment loopt, inventariseer, overleg met gemeenten en stel pas dan de verordening of een regeling vast waarbij de provincie samen met de gemeenten het beoogde doel, de bescherming van monumenten, kan bereiken. Dat hoeft geen vertraging op te leveren, want in het tijdpad van Drents Plateau staat dat voor de eerste tranche, waarover nu wordt besloten, namelijk de gebouwen, de lijst in september klaar is. Er is dus nog voldoende tijd.

De heer HEMSTEEDE: Het verbaast mij toch allemaal wel een beetje. Mevrouw Pannekoek spreekt over overleg met de gemeenten, maar overleg met de mensen in dit huis voert zij niet. Wij hebben het beleid dat er gaat komen al enige tijd geleden vastgesteld en het is dus duidelijk wat er allemaal moet komen. Als de VVD nu toch een probleem ziet, waarom is dit dan niet in de commissievergadering gemeld en waarom horen wij hier nu pas van?

Wij zijn tegen het aanbrengen van een knip. Wij willen gewoon doorgaan zoals door het college wordt voorgesteld.

Mevrouw PANNEKOEK: De heer Hemsteede weet dat ik in de commissie ook al de nodige bezwaren heb geuit. Na het overleg met Drents Plateau zijn daar nog enkele bij gekomen. Juist de gebieden waarvoor in de motie versnelling wordt gevraagd, zijn bij uitstek de gebieden waarover het overleg met de gemeenten heel zorgvuldig moet zijn. Met onwillige honden is het immers kwaad hazen vangen. De VVD hecht sterk aan de autonomie van de gemeenten en daarop loopt het nu vast. Het zou jammer zijn wanneer door nu door te zetten wij niet bereiken wat wij allen willen, namelijk een betere bescherming van de monumenten.

De heer HARLEMAN: Ik ben niet bij het overleg in de commissie geweest, maar ik wil mevrouw Pannekoek erop wijzen dat in het stuk duidelijk staat dat het gaat om monumenten van bovenlokaal belang die niet op een lijst van een gemeente van of het Rijk voorkomen.

Mevrouw PANNEKOEK: Als een gemeente ervan overtuigd kan worden dat er in die gemeente een monument is dat het beschermen waard is dan kan die gemeente ertoe gebracht worden dat monument in de eigen gemeentelijke verordening op te nemen. Dat is de lijn die wij voorstaan. Als dat niet voldoende is dan moeten gemeenten in ieder geval eerst overtuigd worden van de goede bedoelingen van de provincie in plaats van dat de provincie meteen met een verordening komt waaraan de gemeenten zich hebben te houden. Als een object eenmaal op de lijst staat, is de eigenaar of beheerder ervan meteen een deel van zijn zeggenschap kwijt.

De heer HEMSTEEDE: De fractie van de VVD heeft toch ingestemd met de cultuurnota, waarin heel duidelijk staat dat het college komt met een Provinciale monumentenlijst? Bij de vaststelling van de cultuurnota heeft de VVD op dit punt geen voorbehoud gemaakt, terwijl het er nu op lijkt dat er wel sprake is van een voorbehoud.

Mevrouw PANNEKOEK: Wij hebben ingestemd met een nieuwe manier van subsidiëren of het aantrekkelijk maken iets te doen in de vorm van een revolving fund en met het opstellen van een monumentenlijst. Maar wat nu voorligt, is een Monumentenverordening.

De heer HEMSTEEDE: Die verordening is nodig om een lijst op te stellen. De provincie kan met die verordening in de hand het gesprek met de gemeenten aangaan. Het wordt nu gepresenteerd alsof er met de gemeenten geen gesprek mogelijk is, maar bij mijn weten is er tot nu toe altijd over deze zaken gesproken en ik heb niet de indruk dat het anders zal worden. Er zal alleen wel wat meer druk op de zaak komen.

Mevrouw PANNEKOEK: Wij willen de volgorde omdraaien: dus eerst een gesprek om te bereiken wat nodig is en als het daarna nog nodig is pas een verordening, waarin vergunningverlening en -handhaving en alles wat daarbij komt kijken, worden geregeld.

De heer SLUITER: Mijnheer de voorzitter. In de commissievergadering heeft onze fractie aangegeven bezorgd te zijn over het sluipend proces waarmee zowel in de bebouwde omgeving als in het landschap de leefbaarheid van onze cultuurgeschiedenis verdwijnt. Wij hebben daar ook voorbeelden van genoemd, die ik hier vandaag niet zal herhalen. Hoofdpijn is dat D66 veel het beschermen waard vindt, zonder heel Drenthe op slot te willen zetten voor ontwikkelingen of van Drenthe een groot openlucht-museum te willen maken.

Het voorstel dat nu voorligt, beoogt meer en betere bescherming te bieden en verdient dan ook onze steun.

In de commissievergadering hebben wij gepleit voor een versnelling in de door Drents Plateau voorgestelde aanpak, met name door het naar voren halen van de werkzaamheden die zich richten op historisch geografische elementen en op gebieden. Wij zien dat graag van respectievelijk 2009 en 2010 teruggebracht naar 2008, omdat wij denken dat daarmee het ongewenst en voorgeod verdwijnen van zichtbare cultuurhistorische waarden een halt kan worden toegeroepen. En dat kan ons niet vroeg genoeg gebeuren.

De heer LANTING: Mijnheer de voorzitter. Er zijn al veel dingen over deze verordening gezegd en daarom kan ik er kort over zijn.

Wij zijn voor deze Provinciale monumentenlijst; wij zijn blij dat die nu ingesteld gaat worden. In de Statencommissie CW hebben wij hierover ook al het nodige gezegd.

Het is belangrijk zuinig te zijn op ons culturele erfgoed.

In de motie wordt gevraagd om € 200.000,- extra om een goede start mogelijk te maken en die vraag steunen wij. Wij zijn dus niet voor uitstel. Het overleg met gemeenten en eigenaren is naar ons oordeel goed geregeld en wij vinden dergelijk overleg ook vanzelfsprekend.

Voorzitter. In dit licht is het logisch dat wij de motie die door GroenLinks is ingediend, hebben mee-ondertekend en ook zullen steunen.

De heer WEGGEMANS: Mijnheer de voorzitter. In de eerste plaats dank ik de staten voor de brede ondersteuning van dit statenstuk. Die steun was in de commissie al duidelijk, want het was bijna een A-stuk geworden. Gelukkig maar dat het een B-stuk is geworden, want zo kan er in de laatste vergadering van deze staten toch nog enige discussie plaatsvinden.

Er is een groot punt waarover met name de VVD en het CDA zorgen hebben, namelijk het overleg met de gemeenten.

Ik wijs erop dat in de Cultuurnota is verwoord dat de lijsten die er zijn zullen verdwijnen en dat er een nieuwe lijst komt die in overleg met de gemeenten zal worden samengesteld, maar dat die lijst wel belegd wordt met een verordening om enige mogelijkheid te hebben om af te dwingen dat wanneer een monument als zodanig is aangewezen het ook als monument behouden zal worden. Van de bestaande lijsten, zo hebben wij geconstateerd, verdwenen zo maar monumenten en daar stond geen enkele sanctie of mogelijkheid om dwang uit te oefenen tegenover. De echte bescherming – dat ben ik wel met VVD en CDA eens – komt van de gemeenten die daartoe de instrumenten hebben en niet van de provincie. Er zal bij de opstelling van de lijst sprake zijn van nauw overleg met de gemeenten. Als gemeenten al een lijst hebben dan zal daar niet overheen gegaan worden of in worden ingegrepen, maar daarnaast kan de provincie een gemeente met zo'n lijst er wel op wijzen dat er, zo die er zijn, nog meer monumenten in die gemeente zijn. Als iets een provinciaal monument is, kan een beroep worden gedaan op een lening tegen 1,5% rente van het Nationaal Restauratiefonds.

Ik heb mij naar aanleiding van de opmerking van de VVD in de commissie dat die fractie het moeilijk te accepteren vindt dat zomaar wordt ingegrepen in het eigendom mij wat in de materie verdiept. Ik heb ontdekt dat er in Gelderland een onderzoek is geweest naar panden die op lijst staan. Het effect van plaatsing op die lijst van actieve bescherming bleek juist te zijn dat de prijzen van die panden stegen. De VVD heeft haar bezwaren nu teruggebracht tot het reglement en het contact met de gemeenten, maar ik beveel het onderzoek van Gelderland toch in de aandacht aan. Het is te vinden op internet. Het is voor bezitters van panden in Drenthe een heel interessant onderzoek, vooral omdat zij wanneer hun bezit op de lijst komt te staan de mogelijkheid hebben te snoepen van een lening tegen 1,5% rente van het Nationaal Restauratiefonds.

Wij hebben overleg met de twaalf gemeenten, het overleg is dus heel eenvoudig te organiseren. In het overleg met de cultuurwethouders komen allerlei zaken aan de orde, maar nog niet over dit onderwerp, want overleg is pas mogelijk als de provincie haar eigen beleid heeft geformuleerd. De staten van Drenthe formuleren het provinciale beleid, beleggen dat met een verordening en pas daarna gaat de provincie in overleg met de gemeenten. Dat overleg hoort goed te zijn en dat wordt ook goed. En dan kan het best eens voorkomen dat de provincie van mening is dat iets een provinciaal monument moet zijn en dat de gemeente zegt: "An me nooit niet," of dat de eigenaar het per se niet wil. Maar als de provincie en de gemeente het eens zijn, kan de eigenaar die het daarmee niet eens is in beroep gaan. Maar het gaat altijd om een besluit van het college van GS.

Als het alleen maar geld kost en niemand er niets aan heeft dan is het nieuwe college wel zo wijs om een monument niet op de lijst te zetten; zo werkt het ook nog eens een keer.

De heer DOHLE: Ik dank de heer Weggemans dat het college zo met de VVD meedenkt, maar hij pakt niet echt de kern van ons bezwaar tegen deze verordening aan. De gedeputeerde zegt dat het college de lijst vaststelt, maar daarbij gebruikmaakt van het instrumentarium van de gemeenten en dus wel met ze in overleg moet. Ons gevoel is dat nu eerst de afdwingbaarheid wordt vastgesteld en dat het college daarna niet in overleg gaat met de gemeenten, maar dat het naar de gemeenten toe gaat met de mededeling dat ze in het vervolg gedwongen worden te doen wat de provincie wil. Dat noem ik geen samenwerking, dat noem ik eenzijdig opleggen. En dát is het verschil. Waarom nu niet eerst gesproken met de gemeenten waarbij wordt meegedeeld dat de provincie van mening is dat zij onvoldoende werk maken van de bescherming van monumenten en dat de provincie wil dat dit beter gebeurt, waarna de bereidheid wordt gevraagd samen te bekijken hoe provincie en gemeenten dit beter kunnen regelen? Het college heeft dat praten met deze verordening eigenlijk al ingevuld, daar gaat het om. Ik wil van het college weten waarom voor deze weg is gekozen en waarom niet de koninklijke weg van de samenwerking is gevolgd.

De heer WEGGEMANS: Ik heb al gezegd dat het gaat om de concretisering van wat in de Cultuurnota staat en dat die Cultuurnota tot stand is gekomen met brede inbreng van de gemeentebesturen en van de samenleving. Het staat dus in die Cultuurnota.

Dat er wethouders zijn die dat allemaal niet weten, is niet het cruciale punt. Het gaat erom dat er vanuit het provinciaal beleid geredeneerd bestuurlijk overleg is met de gemeenten. De staten van Drenthe beleggen wat bij de vaststelling van de Cultuurnota is afgesproken nu met een verordening. Het college en de meerderheid van de staten zijn van mening dat die verordening er bij hoort.

Alleen maar overleg voeren en met een lijst werken, gebeurt al tien jaar.

In de verkiezingsstrijd is heel vaak gewezen op het mooie van Drenthe, maar de politieke partijen moeten dan ook iets met die uitspraak doen. Om Drenthe mooi te houden, zijn instrumenten nodig en de voorliggende verordening is daar gewoon een van.

En laten we er niet moeilijk over doen: de verordening is aangekondigd, de verordening is nodig, de gemeenten begrijpen dit en in goed overleg met de gemeenten is er altijd uit te komen, zelfs als het om individuele panden gaat.

Aan de verordening kan best iets mankeren, maar die verordening is niet door Drenthe bedacht, maar is annex aan die van het Nationaal Restauratiefonds. Wij hebben voeling gehouden met andere provincies en met steden die eenzelfde constructie hebben richting het Nationaal Restauratiefonds. Wij hebben onze Stafafdeling BJC op deze verordening gezet. De verordening is dus niet zomaar tot stand gekomen. Het is echter niet onmogelijk dat bij de uitwerking blijkt dat de verordening toch nog mankementen heeft, maar mocht dit het geval zijn dan is de provincie wijs genoeg om die te repareren.

Wij beginnen met de uitvoering van deze verordening in een gemeente, namelijk Noordenveld, en werken zo verder. Mocht het nodig zijn dan kan de provincie heus wel de flexibiliteit opbrengen om op gewenste aanpassingen in te spelen. Ik heb er geen enkele zorg over dat de verordening wordt ervaren als een die door de provincie wordt opgelegd en dat nu iedereen zal luisteren. Het kan in individuele gevallen nodig zijn dat de provincie zo opereert, maar het is in eerste instantie niet de inzet van de provincie het zo te doen.

Met betrekking tot de motie zal het college zich dual gedragen.

De VOORZITTER: Die opmerking heb ik even op mij moeten laten inwerken, want ook in het duale bestel kan het college wel een mening hebben.

De beraadslaging wordt gesloten.

Vervolgens besluiten de staten bij handopsteken overeenkomstig het voorstel van het college.

De VOORZITTER: Ik constateer dat de fractie van de VVD tegen aanvaarding van het voorstel heeft gestemd.

In stemming komt motie M1.

Motie M1 wordt met handopsteken aangenomen.

De VOORZITTER: Ik constateer dat de fracties van de VVD en de OPD tegen aanvaarding van de motie hebben gestemd doch de overige fracties daarvoor.

2. Het voorstel van gedeputeerde staten van 24 januari 2007, kenmerk 3/5.9/2007000762, 2e wijziging Begroting 2007

(statenstuk 2007-274)

3. Het voorstel van gedeputeerde staten van 31 januari 2007, kenmerk 5/5.8/2007001077, Overheveling kredieten 2006 naar 2007 (3e wijziging Begroting 2007)

(statenstuk 2007-275)

en het op deze punten betrekking hebbende ongecorrigeerde verslag van de vergadering van de Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie van 21 februari 2007.

4. Het voorstel van gedeputeerde staten van 13 februari 2007, kenmerk 7/5.12/2007001710, Intrekking Subsidieregeling Human Resource Management 2001

(statenstuk 2007-277)

en het op dit punt betrekking hebbende extract uit het conceptverslag van de vergadering van het algemeen bestuur van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland van 23 januari 2007.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten de staten telkens overeenkomstig het voorstel van het college.

I. Afscheid vertrekkende statenleden

De VOORZITTER: Er is nu een bijzonder moment aangebroken, het moment waarop wij afscheid moeten nemen van de statenleden die in de nieuwe periode niet zullen terugkeren in deze zaal. Ik geef mijzelf het woord om vanaf het spreekgestoelte enige woorden tot u en met name tot de vertrekkende statenleden te richten.

Dames en heren, geachte statenleden, lieve mensen.

Wij zijn aan het eind van onze reguliere vergadering gekomen, een vergadering die niet alleen regulier was maar ook de laatste van deze zittingsperiode van de provinciale staten van Drenthe.

Mij wacht nog de taak afscheid te nemen van de vertrekkenden, maar dit is een taak die altijd gemengde gevoelens oproept, gemengde gevoelens ook vooral bij de mensen om wie het gaat. Bij sommigen zijn er ongetwijfeld gevoelens van spijt omdat men niet herkozen is, bij anderen is er wellicht sprake van een zekere bevrijdende opluchting want onze democratie gaat niet op een koopje. Van volksvertegenwoordigers wordt veel gevraagd, wordt een grote inzet gevraagd.

Van de huidige 51 leden van de Drentse staten keren er 29 leden niet terug. Dat is een meerderheid.

De nieuwe staten kennen 17 nieuwelingen en 22 leden die ook nu in de staten zitten. Die 22 leden, de zittenblijvers als ik het zo mag zeggen, vormen ook een meerderheid. Vertrekkers een meerderheid en zittenblijvers een meerderheid, het lijkt op een bijzondere rekenkunde, maar heeft natuurlijk alles te maken met het feit dat het aantal leden van de Drentse staten teruggaat van 51 naar 41.

Met het vertrek van die 29 leden gaat natuurlijk ook veel kennis en ervaring verloren. Maar gelukkig, de 22 zittenblijvers brengen ook kennis en ervaring in en daar kunnen de nieuwe statenleden verder op bouwen. En die nieuwelingen verwelkom ik morgen van harte, omdat nu eenmaal een frisse blik op zijn tijd ook van belang is.

Ik zei het al: de komende periode zullen de staten het met minder leden moeten doen, hun aantal gaat van 51 naar 41. Dat is een stevige vermindering, die ertoe moet leiden dat het Drentse parlement meer op hoofdlijnen gaat sturen. Dat is natuurlijk een loffelijk streven, maar een ding weet ik wel zeker: het zal de werkdruk voor de leden er niet kleiner op maken.

Daar weet u als vertrekkende statenleden, over mee te praten. Want u hebt de afgelopen periode veel werk verzet en daarvoor niet altijd dankbaarheid geogst.

De nieuwe duale verhoudingen, waarin u voor het eerst functioneerde, vergen van de staten meer initiatief, een eigen agendazetting, meer activiteiten en een proactieve houding.

Daarnaast is door u een groot aantal dossiers, zoals dat zo mooi heet, beleidsonderwerpen, besproken en hebt u ook belangrijke besluiten genomen. Ik noem bijvoorbeeld POP II, waarvoor u ook actief de provincie bent ingegaan om op discussieavonden zelf uw oor te luisteren te leggen. Ik noem "Mensen in het middelpunt", tussen haakjes De Drentse sociale agenda en de Cultuurnota, De kunst van het combineren. En ik noem de Energienota. Het zijn allemaal voorbeelden van heel belangrijke beleidsontwikkelingen.

Ook uw eigen initiatieven wil ik zeker niet onvermeld laten, zoals de voorstellen voor de invoering van een dwangsom bij overschrijding van termijnen en van mediation bij geschillen, discussienota's die u hebt ingebracht over onder ander het Drentse landschap, over de structuur van de Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) en over de toekomstperspectieven van het vliegveld Eelde - Groningen Airport Eelde krijg ik nog steeds moeilijk uit mijn mond - vliegveld Eelde dus.

De staten, u dus, hebben zich evenmin onbetuigd gelaten als het ging om het doen van eigen onderzoek. Drenthe was de eerste provincie waarin een heuse enquêtecommissie aan de slag is geweest. En ook het eigen onderzoek naar de stand van de reserves en voorzieningen heeft veel nuttige informatie opgeleverd.

En zo is in samenwerking met Fryslân en Groningen de Noordelijke Rekenkamer opgericht, heeft een werkgroep van statenleden een aantal jaren gewerkt aan de verbetering van de Programmabegroting en is een Begeleidingscommissie Accountant opgericht, die namens de staten het reguliere overleg van de provincie met de accountant voert.

Zo zou ik nog wel even kunnen doorgaan en misschien schrikt u zelf nu een beetje van al uw eigen activiteiten. Maar u hebt het echt allemaal zelf gedaan. En daarmee hebt u ook uw bijdrage geleverd aan die ons zo dierbare Drentse samenleving.

Het is jammer dat u niet beloond bent met een hogere opkomst van de kiezers, vorige week woensdag. De leden van wie wij vandaag afscheid nemen, hebben ieder op hun eigen wijze een bijdrage geleverd aan al deze activiteiten en besluiten. Soms op de voorgrond, als initiatiefnemer of woordvoerder, soms wat meer als een stille kracht op de achtergrond of juist als een verbindingsschakel binnen en buiten de staten.

En tot ieder van hen wil ik graag een kort woord richten en ik doe dat in alfabetische volgorde; dan weet u ongeveer wanneer u aan de beurt bent.

Anno Boer heeft wat je noemt een knipperlichtrelatie met de staten. In de vorige periode was hij al kort statenlid geweest, maar hij keerde na de verkiezingen niet terug. Ik heb toen al - ik weet niet of hij zich dat nog kan herinneren - in mijn afscheidswoordje aangegeven dat ik misschien te vroeg was. Dat bleek een juist voorgevoel te zijn, want door diverse wisselingen in de PvdA-fractie kwam jij, Anno, uiteindelijk in oktober 2005 toch weer terug in de staten. Je bent altijd een actief PvdA-lid geweest en blijft dat ongetwijfeld ook. Je kiest nu, op het oog definitief, voor de gemeentepolitiek, maar je weet het nooit. Anno, heel veel succes in je verdere politieke carrière.

Wim Boer kwam als een van de vele nieuwe gezichten in de PvdA-fractie in 2003 op het nippertje in de staten. Voor jou, Wim, misschien toen niet helemaal verwacht, want ik herinner mij nog de ietwat verwonderde blik waarmee je vier jaar geleden voor het eerst in deze statenzaal zitting nam. Maar die verwonderde blik verdween al gauw, want je voelde je al heel snel als een vis in het water, eerst als lid van de Statencommissie BFE. Later, als lid van de Statencommissie CW, hield je je vooral bezig met sport- en festivalbeleid en dat was, gelet op je andere maatschappelijke activiteiten, weer niet zo verrassend, want je ben per slot van rekening voorzitter van het roemruchte Vlugheid en Kracht Westerbork, ofwel VKW. Bovendien houd je op zijn tijd ook wel van een feestje. Vandaar dat je ook betrokken bent bij de Börker zomerfestiviteiten.

Je hebt er geen geheim van gemaakt dat je graag had willen blijven, maar - en ik zal het noodgedwongen vanmiddag nog wel een paar keer moeten zeggen - de kiezer heeft altijd het laatste woord.

Nico Bossina kwam halverwege deze statenperiode binnenstappen. In korte tijd heeft hij zich de dossiers van milieu en verkeer eigen gemaakt. De wortels van Nico - ik denk hem recht te doen met deze opmerking - liggen vooral in de gemeente Noordenveld, want daar gaat hij ook verder in de gemeentelijke politiek, daar heeft hij voor gekozen. Maar binnen de Regiovisie Groningen-Assen zullen we Nico wellicht nog wel eens zien en mogelijk echt tegenkomen. Hij mag dan rustig ogen, gedreven is hij zeker, to the point en zonder veel omhaal van woorden. Maar jij, Nico, zult de komende tijd politiek zeker niet droogstaan.

Arie Fonk was een niet te missen lidmaat - ik zeg met opzet niet "lid" - van deze staten. Al twee periodes lang flamboyant en altijd te herkennen aan de onafscheidelijke alpinopet. Soms deed je die pet af, maar dan haastte ik mij je te verzoeken die pet toch vooral weer op te zetten, want je werd voor mij meteen onherkenbaar.

Je draagt de kunsten een warm hart toe en hebt daarin de Statencommissie CW ook uiting aan gegeven. Je was een van de initiatiefnemers van "De rechte lijn", die de afgelopen statenperiode maar liefst drie keer is gelopen, waaronder zeer succesvol tijdens de IPO-conferentie in 2005. Sommige statenleden hebben aan die tocht nog een paar heel mooie laarzen overgehouden.

Arie, je hebt een roerig jaar achter de rug. Uiteindelijk besloten jij en Albert Lanting uit de fractie van de VVD te treden en op eigen kracht verder te gaan, maar de kiezer heeft dat niet met een nieuw mandaat beloond. Maar een ding is zeker Arie: we zullen de goedgegemutstheid missen.

Wies Goudriaan zit net iets meer dan een periode in de staten voor de PvdA. Als lid van de Statencommissie CW zette je je vooral in voor de zwakkeren in de samenleving en voor de mensen die het moeilijk hebben. Maar ook de vrouwenbeweging draag je een warm hart toe, getuige het feit dat je presidente bent van de Vrouwenraad in Emmen. Maatschappelijk ben je zeer actief en een voorbeeld van een statenlid dat niet zozeer in het provinciehuis als wel daarbuiten de rol van volksvertegenwoordiger speelt. Daarnaast heb je ook nog de tijd gevonden om vele bruidsparen in de echt te verbinden als ambtenaar van de burgerlijke stand in de gemeente Emmen. Ik hoop dat het met die bruidsparen net zo goed gaat als met jou.

Je bent dus een veelzijdig mens en gezien je plek op de kieslijst zal het voor jou even een teleurstelling zijn geweest dat je net buiten de boot viel, maar ach, ik vraag mij af voor hoelang wij nu van jou afscheid moeten nemen.

Dames en heren, toen het illustere muzikale duo Engels en Sluiter werd gehalveerd, kreeg Albert Haar de ondankbare taak om een leemte op te vullen. Niet muzikaal, maar politiek. En Albert, ik moet zeggen dat je dit prima voor elkaar hebt gekregen. In je eigen stijl, maar ontegenzeggelijk wel met een D66-geluid. Met jouw vertrek en dat van Peter verdwijnt een virtuele coalitiepartij uit de staten. De kiezer heeft inderdaad, ik zei het net al, het laatste woord.

Albert, je had zitting in de Statencommissies BFE en Omgevingsbeleid, voorwaar geen sinecure. In de Commissie Omgevingsbeleid heb je je sterk gemaakt voor de kwaliteit van het landschap. Je inbreng was altijd ter zake en oordeelkundig en je kon zo nu en dan lekker scherp uit de hoek komen.

Charles de Haas heeft inmiddels al zijn derde statenperiode achter de rug. Hij is, als ik dat zo mag zeggen, een markant lid van deze staten: met een geheel eigen geluid en onvermoeibaar in het onder de aandacht brengen van hetgeen in zijn ogen als misstanden dienen te worden beschouwd, met als doel die zaken recht te breien.

Charles, je was altijd zeer actief, een strijder voor wat jij beschouwde als de goede zaak en daarbij bleef je altijd correct. En hoewel ook jij graag verder had gewild, hebben diezelfde kiezers ook jou geen vierde termijn meer gegund. Het zij zo, maar toch, de politiek hoef je niet vaarwel te zeggen - dat ligt trouwens ook geheel niet in je aard - en in de gemeente Midden-Drenthe kun je in de raad nog steeds jouw geluid laten horen.

Dan Jan Haikens, aan het begin van deze periode toch op het nippertje in de staten gekomen, omdat de VVD toen twee gedeputeerden mocht leveren. Als oud-wethouder van Borger-Odoorn beschikte je toen natuurlijk ook al over een brede politieke en bestuurlijke ervaring.

Jan, je staat bekend als een rustige en bedachtzame man. Je spaart je woorden, maar als een onderwerp je raakt, komen al die opgespaarde woorden er in een stortvloed uit. En een van die woorden daarbij is "Veenkoloniën". Ik wil hier nog eens memoreren dat Jan samen met zijn opvolgers een echt heel groot internationaal akkerbouwbedrijf runt en, zo zeg ik, zo'n ervaringsdeskundige hebben wij ook nodig in de staten van Drenthe.

Fer Harleman, ons financieel geweten. Onvermoeibare waakhond van het budgetrecht, blaffend en ook wel eens bijtend. De portefeuillehouder financiën Sipke Swierstra weet daarover mee te praten.

Actief in de Begeleidingscommissie Accountant en de Werkgroep Programmabegroting. In het dagelijks leven ben je hoofd van de Afdeling Wikipedia bij de Bibliotheekcentrale, dus eigenlijk wordt hiermee bevestigd wat ik allang dacht, namelijk dat je een wandelende financiële encyclopedie bent.

Ik heb als een eerder afscheid van je als statenlid genomen, omdat je partij in 2003 net niet genoeg zetels haalde, maar door het, helaas wegens ziekte gedwongen, terugtreden van jullie toenmalige fractievoorzitter, kwam je terug in de staten.

Nu vind je het echt welletjes en heb je je als lijstduwer in dienst van GroenLinks gesteld.

Fer, de staten zullen nu een nieuwe financiële horzel moeten zien te vinden.

Harm Holman heeft drie perioden in de staten gezeten, waarvan ook nog eens twee als fractievoorzitter, voorwaar een respectabele staat van dienst.

De afgelopen vier jaar, Harm, moest je groeien in de niet door jou gezochte rol van oppositieleider, een rol die jou als typische bestuurder niet van nature op het lijf was geschreven. Maar je nam je verantwoordelijkheid - en ook dat past bij jou - en je deed wat je moest doen. Je betrokkenheid was altijd groot en je had altijd een actieve inbreng in de discussies.

Na drie perioden vind jij dat het wel mooi is geweest. Het vele werk in je bedrijf en als commissaris van Friesland Foods valt toch al lastig met het statenlidmaatschap te combineren.

Harm, ik wens je heel veel succes in je verder maatschappelijke carrière.

Ike Huisman is haast niet weg te denken. Ze heeft nu twee periodes volgemaakt, maar het lijken er veel meer. Ze zit dan ook al sinds 1986 met enige tussenpozen in de politiek. Als secretaris van de fractie van de PvdA is ze gepokt en gemazeld in het politieke werk. Ze is er eentje van - en dat mag ik zeggen - de oude stempel. Zeer betrokken, zeer actief, maar met name achter de coulissen.

Een van de sterkste punten van jou vond ik altijd je non-verbale communicatie. Als ik wilde weten wat de PvdA-fractie van iets vond, hoefde ik alleen maar naar jouw gezicht te kijken, waar het de ene keer verontwaardiging was en de andere keer instemming. Nou, dan wist ik alweer wat er ging komen van de zijde van de PvdA.

Je vindt het nu welletjes, je wilt wat meer tijd vrijmaken voor je familie, maar ik ga ervan uit dat je in de toekomst vast niet zult ontbreken op bijeenkomsten van jouw partij.

Herman Idema was in 2003 ook een van de nieuwkomers in de PvdA-fractie, eentje, zoals ik mij heb laten vertellen, van de Emmense fractie binnen de fractie. Vol enthousiasme en met humor stortte jij je op de werkzaamheden van in eerste instantie de Statencommissie RIM en later van de Statencommissie CW.

Je had nog graag een periode erbij gedaan, getuige ook jouw persoonlijke campagne, maar ja, ook hier was het weer de kiezer die beschikte, zodat wij nu toch afscheid van je moeten nemen. Maar gelet op je grote maatschappelijke betrokkenheid vraag ik mij wel af hoe definitief dit afscheid van vandaag is.

De fractie van het CDA heeft de afgelopen statenperiode te maken gehad met aardig wat wisselingen van leden. Berend Janssen kwam daardoor tot zijn eigen verrassing eind 2004 in toch nog in de staten. Hij nam zitting in de Statencommissie Omgevingsbeleid, waarin hij onder andere verkeer en vervoer voor zijn rekening nam.

Berend, ik weet dat je in je vrije tijd je steentje bijdraagt aan de zorg voor de zwakkeren in deze samenleving, bijvoorbeeld als bestuurslid van de noodopvang voor asielzoekers in Tynaarlo. Berend, laat die betrokkenheid nog lang voortgaan, ook al kan het dan niet meer als volksvertegenwoordiger, want je ten dienste van de samenleving opstellen, zit volgens mij bij jou in de genen.

En dan nu de nestor van de staten Klaas Jonker, een oude rot in het politieke vak. Al sinds 1981 in de gemeentepolitiek en sinds 1991 met enige tussenpozen lid van deze staten.

Klaas, je bent een zeer ervaren en ook zeer gewaardeerd statenlid: actief en maatschappelijk betrokken. Je hebt het de laatste jaren echt voor de kiezen gehad als het gaat om jouw gezondheid. En wat mij in die periode opviel was dat je daar toch bewonderenswaardig van leek te herstellen. Maar het mocht niet blijvend goed gaan en je bent inmiddels opnieuw volop in gevecht met die sluipmoordenaar. Maar de eerste ronde is voor jou, die heb je al weer gewonnen.

We vinden het moedig en het stemt dankbaar dat je er vandaag bij kunt zijn. Je bent een vechter en je geeft de moed nooit op. Dat zullen wij dus ook niet doen. Heel veel dank voor je inzet en alle sterkte.

Van Claes-Dick de Jong en Casper Kloos kan ik nu moeilijk afscheid nemen, want zij hebben er de voorkeur aan gegeven op hun manier afscheid van ons te nemen.

Willem Kuiper heeft nu zijn tweede statenperiode vol gemaakt. Als voorzitter van de Statencommissie CW, als lid van het Presidium en lid van de Statencommissie Omgevingsbeleid en van de Agendacommissie van het algemeen bestuur van het SNN, heeft Willem zijn sporen heel erg ruimschoots verdiend. Willem was lid van de Enquêtecommissie inzake het NNBT, van de Klankbordgroep-WAV en droeg veelvuldig bij aan initiatieven van zijn fractie voor discussies in commissies en staten. Willem, groot

geworden in het monistisch tijdperk, maar een warm pleitbezorger van het duale bestel. Hij was een zeer ervaren en ook bevlogen statenlid.

Willem, het milieu ligt je zeer na aan het hart en vanuit dat perspectief heb je ook een stevige bijdrage geleverd aan discussies over energiebeleid, klimaatbeheersing, verkeer en vervoer en POP II.

Ik weet - en ik denk dat ik dat ook wel mag zeggen - dat je vandaag niet echt van harte afscheid neemt van de staten, maar het zij zo. Ik heb ook begrepen dat je voorlopig nog aan de fractie verbonden zult blijven en dat betekent dat we jou nog zeer regelmatig in de wandelgangen van het provinciehuis zullen tegenkomen.

Albert Lanting kwam in 2003 als nieuwkomer in de staten als lid van de fractie van de VVD. Daarvoor had hij een bijzondere staat van dienst en reputatie opgebouwd als voorzitter van de NLTO.

Albert is voorzitter geweest van de Statencommissie RIM en later van de Statencommissie Omgevingsbeleid.

In de loop van deze statenperiode begon je je wat minder thuis te voelen in de fractie van de VVD en verleden jaar zomer heb je de knoop uiteindelijk doorgehakt en heb je samen met Arie Fonk een eigen fractie gevormd. Met jullie nieuwe partij Actief Drenthe had je grote ambities om op eigen kracht in de staten te worden gekozen. Dat is echter niet gelukt, ondanks al jullie inspanningen. De kiezer, hij wederom, heeft gesproken en dat komt soms hard aan. Maar je hebt al laten weten dat je met je partij actief aan de weg zult blijven timmeren en dus zullen we ongetwijfeld nog wel van je horen.

Erwin Olij kwam als een van de nieuwe gezichten in 2003 binnen in de PvdA-fractie. Hij heeft maar liefst drie verschillende statencommissies afgewerkt, als ik het zo oneerbiedig mag zeggen. Hij was eerst lid van de Statencommissie Milieu, Water en Groen (MWG), daarna lid van de Statencommissie RIM en toen deze beide commissies samensmolten werd hij lid van de Statencommissie Omgevingsbeleid.

Jij was woordvoerder op het dossier Regiovisie Groningen-Assen en daarna had met name het plattelandsbeleid jouw bijzonder aandacht. Dat is misschien niet verwonderlijk voor een inwoner van de monden, maar voor een voormalig randstedeling is het toch op zijn minst opmerkelijk.

Jan Oving is een laatkomer in de fractie van het CDA als ik het zo mag zeggen, want hij trad in maart 2005 als statenlid aan en hij had het waarschijnlijk zelf niet verwacht nog eens in deze staten te komen, want hij wilde in 2003 geen hoge plek op de kieslijst. Maar Jan, je bent toch statenlid geworden en je hebt je knap ingewerkt in de dossiers over jeugdzaken en onderwijs. Je was misschien bescheiden in je optreden, maar je was zeer stellig in het poneren van je standpunten en daarom lijkt mij op jouw de uitdrukking "van laatkomer tot laatbloeier" van toepassing.

Dit geldt ook voor Harrie van de Pol. Hij heeft zich snel en voortvarend ingewerkt in de dossiers van de Statencommissie BFE.

Harrie, het feit dat jij vandaag hier aanwezig bent, betekent dat jij het statenlidmaatschap zeer hoog acht. Want het zijn trieste dagen voor jou en je familie vanwege het overlijden van je vader. Ik heb diep respect voor je beslissing om hier te zijn en betuig je namens ons allen mijn innige deelneming. Heel veel kracht en sterkte de komende tijd, voor jou en je dierbaren.

Rogier Pot kwam in 2003 de staten binnen als een van de jonge honden, de jonge turken van de fractie van de PvdA. Hij bleek echter geen dartel onbezonnen exemplaar, maar meer een bedachtzaam type. Je was vooral actief in het jeugdwerk. Het statenlidmaatschap trok toch een zwaardere wissel op je dan je aanvankelijk had gedacht en daarom heb je er de voorkeur aan gegeven om je voor een tweede termijn niet verkiesbaar te stellen.

Maar Rogier, de politiek is - dat weet ik - jou thuis als het ware met de paplepel ingegeven en uit eigen ervaring weet ik: als dat het geval is geweest, kom je er nooit meer vanaf. Dus ...

Geert Roeles kwam als een ervaren gemeenteraadslid - sinds 1986 al actief - in 2003 in de staten voor de VVD. Dat is hem, als je het hem eerlijk vraagt en dat heb ik eens keer gedaan, niet meegevallen.

Meteen zijn eerste jaar maakte hij deel uit van de Enquêtecommissie NNBT, wat al veel extra tijd en inzet kostte. En de combinatie van raads- en statenwerk gaat niemand in de koude kleren zitten, dus jou ook niet.

Toen jij een halfjaar geleden nog gevraagd werd voorzitter te worden van de Statencommissie Omgevingsbeleid en zitting te nemen in het Presidium, had je die beker wel aan je voorbij willen laten gaan,

maar heb je toch je verantwoordelijkheid genomen. Dat tekent je. Je hebt ook die klus, zo weet ik vanuit het Presidium, met verve geklaard.

Je droge humor en relativeringsvermogen in de commissievergadering werden zeer gewaardeerd en bovendien is gebleken dat je een streng doch rechtvaardig voorzitter kunt zijn.

Het verbaast niemand dat je nu toch definitief voor het raadswerk hebt gekozen en daar heb je als fractievoorzitter in de raad van Coevorden ook je handen vol aan. En Coevorden is het waard om daar je handen vol aan te hebben.

Je gaat voor de politiek in ieder geval niet verloren en dat is een positieve notie bij je vertrek hier.

Erik Rougoor is ook lid van de al eerder door mij genoemde fractie Emmen in de fractie van de PvdA. Hij kwam in de staten na de benoeming van de gedeputeerden. Erik had zitting in de Statencommissie BFE en was woordvoerder op de terreinen openbare orde en veiligheid (OOV), ICT en personeel en organisatie. En met betrekking tot het OOV-dossier roep ik graag in herinnering dat jij het initiatief hebt genomen in mijn richting om te komen met een notitie over de stand van de veiligheid in Drenthe, welke notitie hier besproken is.

Je was een zeer betrokken statenlid, serieus en altijd goed voorbereid in de discussies.

Dan kom ik bij Peter Sluiter. Dat we vandaag van jou afscheid moeten nemen en daarmee van een langdurige aanwezigheid van D66 in de Drentse staten, stemt tot nadenken, tot reflectie om jouw woord maar eens te gebruiken.

Maar de kiezer heeft gesproken en diens wil is wet. Maar aan jou, zo durf ik te zeggen, heeft het niet gelegen, zeker niet. Jouw inbreng gedurende acht jaar in de staten kenmerkte zich door heldere analyses en beschouwingen, het haarfijn leggen van de vinger op de zere plek en zo nodig het vellen van een vlijmscherp oordeel. Je hebt je politieke sporen meer dan verdiend.

Kwaliteit stond bij jou voorop, de kwaliteit van de Drentse samenleving, de kwaliteit van het Drentse landschap, de kwaliteit van de besluitvorming, de kwaliteit van etcetera, etcetera, etcetera.

Peter, wij zullen jouw kwaliteitsgeluid node gaan missen.

Klaas Smidt heeft twee perioden deel uitgemaakt van deze staten. Klaas is - en ik weet nooit goed in welke volgorde ik dat moet zeggen - melkveehouder en bestuurder of bestuurder en melkveehouder.

Klaas, je was prominent aanwezig bij de behandeling van POP II en ik had zo en dan de indruk dat je daarmee ook in feite je finest hours beleefde. Jouw inzet op dat dossier en ook weer recentelijk op het ILG-dossier kon echt niemand ontgaan. Ook in de klankbordgroep-WAV heb je actief meegedraaid en in dit toch heikele dossier een constructieve rol gespeeld.

Klaas, dames en heren, beschikt over een enorme feitenkennis, een enorme dossierkennis, een feitenregen die overigens door anderen niet altijd bijgebeend kan worden, zo werd mij uit betrouwbare bron gemeld.

Klaas, ik moet toch ook een minpuntje naar voren brengen. Voor een inwoner van een provincie die fietsprovincie wil zijn, is het bedenkelijk dat jij niet zo goed kan fietsen, althans niet achter een losgeslagen pony aan. Je bent toen een lelijke smak gemaakt, maar gelukkig lach je weer als een boer zonder kiespijn.

Klaas, we zien je ongetwijfeld nog terug bij de LTO, het waterschap Reest en Wieden of in het Drents-Friese Wold.

Marc Turksma is in 2005 als laatste de PvdA-fractie binnengekomen. Je was lid van de Statencommissie Omgevingsbeleid en in een zo grote fractie als die van de PvdA - 19 leden - heeft ieder zijn eigen specifieke rol, een rol die het beste bij hem past. Voor jou was dat niet zozeer het woordvoederschap op een aantal dossiers als wel een rol achter de schermen. En als reclameman deed je ook veel campagnewerk voor de fractie en hield je je bezig met het slaan van bruggen tussen de fractie en de kiezer. En ook dat is een belangrijk onderdeel van het volksvertegenwoordigerschap.

Harry Zomer, inmiddels al drie periodes lid van deze staten en eigenlijk - ik hoorde je vanmiddag nog op Radio Drenthe - had je er nog niet echt genoeg van. Maar ja, die drie termijnen van het CDA, daar had je het op de radio ten minste steeds over...

Harrie is een ervaren en betrokken statenlid. Je was een kundig voorzitter van de Statencommissie BFE, lid van het Presidium, lid van de Statencommissie CW, lid van de Enquêtecommissie NNBT en woordvoerder in de Statencommissie CW op dossiers als de regionale omroep en cultuur.

Je bent een voorvechter van de Drentse taal, ook niet verwonderlijk voor iemand die een gediplomeerd docent daarin is.

Drents in hart en nieren en als statenlid zet je je stevig in voor het belang van de Drentse cultuur.

In het Presidium heb ik je leren kennen als een kritisch denkend en zorgvuldig afwegend iemand. Je bent niet gauw tevreden met een antwoord en soms ben je ook gewoon eigenwijs, omdat je daar zin in hebt. Een echte Drentse stiefkop van tied tot tied, maar een echte Drent weet dat ik dat bedoel als een compliment.

En dan, last but not least, de éminence grise van deze staten, Jan Zweens. Niet vaak hoorbaar, maar zeker wel zichtbaar aanwezig.

Jan was lid van de Statencommissie Omgevingsbeleid en speelde vooral in de fractie een rol en wel een belangrijke rol.

Jij had, jammer genoeg, nog wel eens te maken met een wat mindere gezondheid dan je je zou wensen, maar daar heb je je, zo vind ik, stevig doorheen geslagen. In ieder geval heb je ons er weinig van laten merken.

Maar het statenlidmaatschap - ik heb het al eerder gezegd - is geen geringe belasting en je vertrekt dan ook uit de staten, maar je betrokkenheid blijft en dat blijkt wel uit het feit dat je toch nog op de lijst bent gaan staan maar dan als lijstduwer. De beëindiging van je statenlidmaatschap, Jan, zal in elk geval voor jou om een reden opluchting met zich brengen, want nu hoeft je tenminste nooit meer in gevecht met die vreselijke bruikleen-pc, waar je altijd zoveel problemen mee had.

Dames en heren, mag ik de zojuist toegesprokenen verzoeken naar voren te treden voor het in ontvangst nemen van een passend afscheidscadeau. U krijgt straks ook nog een fraai boekje uitgereikt, maar dat gebeurt na afloop van deze vergadering om natte handen nu te voorkomen.

(Nadat de afscheid nemende statenleden zich op het podium achter de voorzitterstafel hebben opgesteld, ontvangen zij uit handen van de voorzitter een houtsnede, vervaardigd door Siemen Dijkstra.)

Ik wijs erop dat er drie verschillende houtsnedes zijn, die ik in willekeurige volgorde heb uitgedeeld en wellicht ontstaat er na de vergadering nog een levendige ruilhandel.

Ik verzoek iedereen weer plaats te nemen, want we zijn er nog niet helemaal.

Ik vraag de leden mevrouw Huisman, Holman en Zomer om nogmaals naar voren te komen.

Het verheugt mij te mogen zeggen dat het Hare Majesteit heeft behaagd de leden mevrouw Huisman, Holman en Zomer te benoemen tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau. Ik acht het een voorrecht dat ik hun de daarbij behorende versierselen mag opspelden.

(Applaus.)

Hierna speldt de voorzitter mevrouw Huisman en de heren Holman en Zomer de bij deze onderscheiding behorende versierselen op.

(Applaus.)

De VOORZITTER: En nog zijn we er niet. Harrie Zomer gaat na en in overleg met Klaas Jonker, de nestor van de staten, namens alle vertrekkende statenleden nog iets zeggen, maar nog twee statenleden hebben mij gevraagd nog iets te mogen zeggen. Ik stel hen daartoe nu in de gelegenheid en daarom geef ik nu eerst het woord aan de heer Sluiter.

De heer SLUITER: Mijnheer de voorzitter. In de afgelopen bijna dertig jaar heeft de fractie van D66 onafgebroken deel uitgemaakt van de staten van Drenthe. Wij hebben in die periode vanuit onze politieke overtuiging en op onze manier bijgedragen aan de kwaliteit van het provinciaal bestuur en aan een betere Drentse samenleving. Dat deden wij in provinciale staten en dat deden wij ook twee periodes in GS en steeds met een intense betrokkenheid bij alles wat het openbaar bestuur regardeert.

Als mijn fractiegenoot Albert Haar en ik mogen afgaan op de vele reacties die wij sinds de verkiezingen van zeer uiteenlopende kanten hebben gekregen, dan had menigeen, ook binnen het concurrentieveld dat de politiek nu eenmaal ook is, D66 graag zien terugkeren in de nieuwe staten. Veel reacties waren hartverwarmend en vanaf deze plaats wil ik in ieder geval ook onze hier aanwezige collega's daarvoor hartelijk dankzeggen.

Het overheersende gevoel dat wij bij ons vertrek hebben is mooi verwoord door Gerard Reve in de laatste zinnen van "De Avonden". Die zinnen luiden: "Het is gezien. Het is niet onopgemerkt gebleven." En na deze zin laat Reve zijn hoofdpersoon Frits van Egters in een diepe slaap vallen. Nou, zover is D66 nog niet. Wij blijven, als het aan ons ligt, energiek bezig. Wij verdwijnen hier uit de spotlights maar ook bij een energiezuinige spaarlamp valt prima verder te werken.

Als het aan ons ligt komen we weer terug om met ons werk door te gaan, maar of dat ervan komt, daar gaan wij niet over. Dat is in handen van de kiezer, en zo hoort het ook.

Wij gaan niet weg zonder een cadeautje achter te laten voor al onze collega's. Onder dankzegging voor de goede verhoudingen en de plezierige samenwerking is er voor iedereen een exemplaar van het door Pieter Tafijn geschreven boekje "Bomen", met als ondertitel "Veertig jaar D66 in Drenthe".

Ik wil u, mijnheer de voorzitter, dit boekje symbolisch overhandigen voor alle leden.

(Applaus.)

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan de heer Lanting.

De heer LANTING: Mijnheer de voorzitter. Ook wij willen graag van deze gelegenheid gebruik om in deze statenvergadering nog een paar opmerkingen te maken en afscheidswaardes te spreken, want ook onze politieke beweging verdwijnt uit de staten.

Wij hebben deze statenperiode gediend onder drie gesternten: we begonnen als lid van de fractie van de VVD, daarna vormden we de fractie Actief Liberaal Drenthe en we zijn nu lid van de partij Actief Drenthe. Dergelijke wisselingen komen niet zoveel voor.

Op een paar cruciale momenten hebben we ons wel eens afgevraagd aan wie we eigenlijk trouw zijn. Onze keuzes hebben wij echter altijd duidelijk en consequent gemaakt en daarbij zijn wij steeds trouw aan onszelf gebleven.

Er was een ongemakkelijk gevoel bij de richtingenstrijd binnen de VVD, wij wensten niet te schuiven en het gevolg was dat wij links uit de VVD zijn gestapt. Je staat voor iets of de staat niet voor iets. De inzet is altijd naar voren gericht geweest en we gaan dan ook niet terugkijken.

De onafhankelijke partij Actief Drenthe is gevormd omdat er nog heel veel moet gebeuren waaraan wij een bijdrage kunnen leveren. Wij hebben voor deze partij gekozen omdat er zowel op gemeentelijk als op regionaal niveau minder aandacht is voor ideologie; de politieke focus is daar juist gevestigd op zaken die de burger direct aangaan.

Deze lokale en regionale onderwerpen horen aan bod te komen bij de provinciale verkiezingen in plaats van alle landelijke zaken die ons nu hebben overspoeld en die de uitslag hebben bepaald.

Er zijn in Drenthe nog nooit zoveel stemmen op lokale partijen uitgebracht als juist bij deze statenverkiezingen.

Door onderlinge verdeeldheid en het grote aanbod van partijen zal het lokale geluid echter na deze statenperiode niet meer in de statenzaal worden gehoord. Dit is des te meer spijtig omdat het aantal op lokale partijen uitgebrachte stemmen met 33% is toegenomen, waaruit blijkt dat de roep om een niet-Haagse regie sterk toeneemt.

In Limburg, Zeeland en Friesland heeft reeds een bundeling van lokale krachten plaatsgevonden en daar is het lokale geluid versterkt uit de verkiezingen te voorschijn gekomen. De lokale partijen zijn daar nu het zout in de pap en hun invloed wordt steeds groter. Wij weten daarmee nu dus ook wat ons in Drenthe te doen staat.

Gelukkig blijft de Onafhankelijke Senaats Fractie (OSF), met als lid van de Eerste Kamer Hendrik ten Hoeve, intact. Kadering en begeleiding vanuit het wetenschappelijk bureau de Bierman Stichting kan onverminderd doorgaan en ons, waar nodig, ondersteunen. Onze democratische betrokkenheid in de Eerste Kamer is bij de OSF in goede handen.

De komende jaren zal door Actief Drenthe veel aandacht en energie moeten worden gestoken in bestuurlijke, gemeentelijke en provinciale opbouw. De signalen die wij van buiten de staten zullen afgeven, zullen zeker tot in deze statenzaal doordringen.

Wij zullen een andere manier van werken gaan ontwikkelen. We hebben nu de tijd om over drie jaar bij de gemeenteraadsverkiezingen en over vier jaar bij de statenverkiezingen duidelijk te kunnen maken dat er veel te kiezen valt.

Helaas zullen we de komende statenperiode even afwezig zijn, maar we hopen net als D66, daarna versterkt weer terug te komen.

Voorzitter. Ik wil afsluiten. Wij danken veel collega's en zeer zeker de medewerkers van de Statengriffie voor hun collegialiteit en steun, ook in de wat moeilijker tijden.

Wij houden een positief gevoel over aan deze statenperiode, wij hebben veel gelachen en zullen dat blijven doen.

Namens de afscheid nemende statenleden zal collega Harry Zomer verder het woord voeren.

De VOORZITTER: Dan is als niemand anders meer het woord wil voeren, het woord aan de heer Zomer, oftewel aan Harry.

De heer ZOMER: Mijnheer de voorzitter, geachte dames en heren. Het voelt alsof het nog maar kort geleden is dat ik als nieuw en groen statenlid deze zaal binnenstapte. Maar de werkelijkheid is anders. Het is alweer twaalf jaar geleden en nu valt mij de eer te beurt om als vertrekkend statenlid met de meeste dienstjaren en zelfs met een medaille op de borst, namens de vertrekkende statenleden het woord te voeren. Dat is hier zo de gewoonte.

Eigenlijk hoor ik hier helemaal niet te staan. Onze collega en mijn fractiegenoot Klaas Jonker komt die eer eigenlijk toe, maar, we weten het, Klaas is ziek en gezien de onzekere toestand waarin Klaas verkeerde toen aan de voorbereiding van deze vergadering moest worden begonnen, is in goed overleg met Klaas besloten het zekere maar voor het onzekere te nemen; en zo sta ik hier.

Ik spreek mijn diepe bewondering uit voor Klaas, dat hij, ondanks zijn slechte gezondheid en alle moeite die het hem kost om hier te komen, er nu toch is. Het tekent zijn karakter!

(Applaus.)

Ik kreeg als opdracht mee om namens de vertrekkende statenleden het woord te voeren. En dat vond ik een lastige. Immers, vandaag verlaat een groep mensen de staten van Drenthe die wat grootte en samenstelling betreft nog maar heel kort bekend is. De vorige week is vast komen te staan dat vandaag maar liefst 29 leden vertrekken. Ik heb ook begrepen dat een persoon een redelijke kans heeft om na de collegevorming hier weer plaats te nemen.

De vertrekkenden hebben zeer verschillende achtergronden, zeer verschillende politieke opvattingen en zij nemen om verschillende redenen afscheid. De een gaat vrijwillig, de ander omdat de partij dit zo verordonneerde en weer een ander omdat de kiezersgunst hem of haar verleden week in de steek liet.

De gewenningstijd is ook heel verschillend. De een rekende al vier jaar op zijn vertrek, maar er zijn er ook die het gegeven dat zij afscheid moeten nemen, nog moeten verwerken.

Ook de duur van het lidmaatschap van deze staten is zeer verschillend. Globaal zo tussen de een en veertien jaar.

Ik zal mij in mijn korte terugblik dan ook beperken tot deze statenperiode en waarschijnlijk zal mijn terugblik enige persoonlijke kleuring hebben, want ik heb met alle vertrekkenden geen fractieberaad gehouden.

Voorzitter. Met uw goedvinden wil ik ook nog graag een persoonlijk woordje zeggen en ik zal de overgang daartoe duidelijk markeren.

Voorzitter. Dit was de eerste statenperiode is het zogenaamde duale systeem. De gedeputeerden maakten niet langer deel uit van provinciale staten en de statenfracties en mochten bij de besluitvorming niet meer mee stemmen.

Een andere nieuwigheid was dat gedeputeerden ook van buiten de fracties konden worden gerecru-teerd. Van deze mogelijkheid is in deze periode tweemaal gebruikgemaakt.

Of de invloed van de gedeputeerden op de fracties van de partijen waarvan zij lid zijn ook is veranderd, daarover moet ik mij een bescheiden oordeel vormen, want ik was lid van een oppositiepartij, maar ik zet er een vraagtekentje bij, want op dit punt lijkt mij niet dat er zoveel is veranderd.

De grootte van deze provinciale staten was voor het laatst 51 leden. Vanaf morgen zitten hier als gevolg van een wetswijziging tien mensen minder aan tafel.

Door de verkleining van het aantal leden van provinciale staten is de kiesdeler hoger geworden en dat heeft verleden week wel haar uitwerking gehad. Maar liefst vijf fracties keren in de volgende provinciale staten niet terug. Drie ervan zijn nu een eenmansfractie en in twee gevallen betreft het een tweemans-fractie. Het aantal fracties vermindert van tien naar zes.

Er zullen meer kiezers zijn die zich niet vertegenwoordigd voelen door deze nieuwe provinciale staten. In theorie zou er nu ook korter vergaderd kunnen worden. Ikzelf heb echter niet de indruk dat wij in de afgelopen periode, in ieder geval gebeurde het niet in de vergaderingen waarbij ik aanwezig was, onno-dig lang hebben vergaderd. Hoe dan ook, provinciale staten in deze samenstelling waren uniek: duala en in de oude omvang.

Naast de stap naar het dualistische systeem was er met ingang van 2003 nog een drastische verande-ring. Decennia lang kende onze provincie een breed afspiegelingscollege. De meerderheid in de staten vond in 2003 dat dit moest veranderen. Er kwam een meerderheidscollege van gedeputeerden uit de twee partijen die samen een meerderheid hadden in deze staten. Na de afscheiding van Actief Liberaal Drenthe uit de VVD was de verhouding 26 zetels voor de coalitiepartijen en 25 voor de andere. Maar goed dat er nog een constructieve oppositie was, wij hebben daar zojuist nog een voorbeeld van gezien. Om ons werk te kunnen doen, kregen wij ondersteuning. Er kwam een onderzoeksbureau, dat onder-zoek doet op het beleidsterrein cultuur, welzijn en zorg. Provinciale staten kunnen een deel van de tijd van dat bureau zelf invullen en daar is een goed gebruik van gemaakt.

De rekenkamerfunctie werd ingevuld door het oprichten van de Noordelijke Rekenkamer, samen met Fryslân en Groningen. De Rekenkamer presenteerde twee onderzoeksrapporten en daarbij werd duide-lijk dat sommigen nog aan het fenomeen Rekenkamer moeten wennen.

Terugkijkend op deze periode wil ik nog een aantal dingen memoreren, waarbij ik een paar opmerkingen op persoonlijk niveau wil maken.

Wat verreweg de meeste indruk op iedereen gemaakt zal hebben, is het overlijden van gedeputeerde Hans Schaap verleden jaar. Wij verloren in hem een aimabel mens, een goed bestuurder, een goed politicus. Indrukwekkend was het moment dat wij hem in deze zaal herdachten en, voor wie daarbij aanwezig waren, nog indrukwekkender was de uitvaartdienst in Zuidwolde.

Drie van onze leden moesten wegens ernstige ziekte hun werkzaamheden voortijdig staken: Klaas Blanksma, Alle Faber en Klaas Jonker, die het laatste jaar niet meer actief was; daarnaast ging het ook voor Casper Kloos de laatste tijd allemaal heel moeizaam.

Bestuurlijk gezien hebben wij weer veel zaken bij de kop gehad. Ik doe een greep hieruit.

Bij het begin van deze statenperiode moesten wij afspraken maken met het college over hoe wij deze periode zouden omgaan met de begroting. Ik heb het dan over het instellen van 25 programma's en de bevoegdheden die hieruit voor het college voortvloeiden. Het was voor iedereen een nieuwe manier van werken. De staten waren redelijk vlot akkoord met het collegevoorstel.

In de loop van deze periode heeft mij wel eens het gevoel bekropen dat wij op dat moment te veel uit handen hebben gegeven. En als ik de discussies in de Statencommissie BFE vanuit de voorzittersstoel beluisterde, dan kreeg ik de indruk dat ik hierin niet alleen stond.

Als ik de nieuwe staten dan een tip mag geven dan is het op dit punt. Zij zullen hierover in het begin immers ook afspraken moeten maken. Daarbij moeten zij ervoor zorgen dat zij hun invloed behouden. Zij moeten ervoor zorgen er bij te zijn.

Wij stelden ook een aantal belangrijke beleidskaders vast: POP II, de Welzijnsnota, de Cultuurnota.

Ook werd ter vervanging van verschillende subsidieregelingen de Algemene subsidieverordening (ASV) vastgesteld. Of dit de door ons gewenste gevolgen heeft gehad, moeten wij nog maar zien. Gelukkig gaat ons eigen onderzoeksbureau hiernaar onderzoek doen.

Verder hebben wij op diverse terreinen besluiten genomen, die gevolgen hebben voor de inwoners van onze provincie. Er zullen mensen zijn die onze besluiten gewaardeerd hebben, maar er zullen er ook zijn die onze besluiten laken. Dat is niet zo vreemd, want politiek is immers belangen afwegen en kiezen en de belangen zijn nu eenmaal verschillend. Provinciale staten zullen wel alert moeten blijven op de gevolgen van hun beslissingen.

Bezig met de vraag hoe wij in het duale systeem onze werkwijze en de verhouding met onze burgers konden verbeteren, hebben wij in september 2004 in Odoorn een heidesessie gehouden. Over die interne afspraken zal ik het nu niet hebben, die zijn hier niet interessant. We hebben toen het fenomeen woensdag-statendag bedacht. Burgers zouden moeten weten dat er elke woensdag activiteiten zijn in het provinciehuis, dat zij dan de statenleden kunnen aanspreken en dat zij dan hun ei kwijt kunnen. Er werden forumdiscussies georganiseerd en rond vijf uur stond voor iedereen soep en broodjes klaar. Wij dachten hiermee de burgers te lokken. Maar wij moeten nu vaststellen dat dit niet gelukt is. Na een hoopgevende start werden de discussies alleen nog bezocht door insiders, waaronder ambtenaren die dit na werktijd even "meenamen". De burgers bleven thuis.

Ook de fracties hebben geprobeerd op creatieve wijze het contact met de burgers te versterken: bezoeken ter plaatse en openbare fractievergaderingen. Het waren lovenswaardige initiatieven, maar of je de burger daarmee warm krijgt voor de provinciale politiek?

De vorige week was op de radio de uitslag te horen van een enquête, ik weet niet door wie opgesteld, waaruit naar voren kwam dat slechts een op de zes kiezers ging stemmen omdat hij invloed wenste te hebben op het provinciale beleid. Anderen gingen alleen, of in combinatie met het provinciale beleid, om invloed te hebben op de samenstelling van de Eerste Kamer. De samenstelling van de Eerste Kamer is zeer belangrijk, maar de provincie besteedt daar per vier jaar ongeveer een kwartier aan.

Voor de nieuwe staten blijft er de uitdaging hoe de burgers bij het beleid kunnen worden betrokken. Ik zal ze een steuntje in de rug geven.

Als het over de eigen situatie gaat, zijn burgers zeer betrokken. Wij hebben volle zalen gehad bij de inspraak over onderwerpen als het POP en de nota Drenthe 2030.

Vier jaar geleden stond Ab Haak hier. Een citaat uit zijn afscheidsspeech. "Een discussie die af en toe de kop opsteekt, is de samenvoeging van de noordelijke provincies. Omdat er nu toch geen gedeputeerden meer zullen antwoorden, zal ik het nu maar zeggen: Als geboren en getogen Drent hoop ik dat mijn achterkleinkinderen op kunnen groeien in een provincie die Drenthe heet. Ik zou de nieuwe staten dan ook willen adviseren in die samenvoeging geen energie meer te steken."

Onlangs verscheen een advies van de commissie-Kok over de samenvoeging van de Randstad-provincies. De inkt was nog niet droog of in de regio's werd ook gepleit voor de samenvoeging van provincies tot landsdelen.

Als ik de positie van de drie noordelijke provincies ten opzichte van Den Haag in ogenschouw neem en in herinnering roep de discussie over de vraag of het dossier IT-atelier nu in de afzonderlijke PS'en behandeld moest worden of in het algemeen en dagelijks bestuur van het SNN en de democratische legitimatie van het SNN, dan kan ik mij een pleidooi voor een noordelijk landsdeel voorstellen.

Bestuurlijke grenzen zijn ooit vastgesteld op basis van toen geldende argumenten en die argumenten kunnen veranderen. Ik kan mij voorstellen dat ooit tot een wijziging wordt overgegaan.

Wat mij betreft worden daarbij ook andere dan alleen bestuurlijke argumenten meegenomen. Als woordvoerder cultuur wil ik dan wijzen op het culturele aspect. Er moet wel sprake zijn van een zekere culturele samenhang. Past een Drent bij een Groninger en een Fries, of misschien beter bij een Sallander of een Twent? Ik zal de nieuwe staten geen advies geven, maar wat denkt men van een tweetalige statenvergadering, Nederlands en Fries?

Over taal gesproken, misschien komt na de vergroting van de gemeenten en provincies de schaalvergroting van landen wel aan de beurt. Misschien komt er een herstel van de situatie van voor 1830 en wordt Frans hier nog eens de voertaal. Deze opmerking is bedoeld als grapje.

Voorzitter. Een woord van dank.

Namens de vertrekkende statenleden wil ik een woord van dank uitspreken aan het adres van alle mensen buiten dit huis met wie wij contacten onderhielden, die ons van informatie voorzagen, die ons bekrijsen en ons voor misstappen behoedden, aan het adres van de mensen in dit huis, ik bedoel ambtenaren, die ons hielpen, van informatie voorzagen, soms blij met ons waren en soms de pest in hadden omdat wij dingen zeiden die zij ervoeren als vloeken in de kerk, aan het adres van de leden van het college met wie wij, hoe gedualiseerd ook, goede contacten hadden, aan het adres van de mensen die ons bij ons werk ondersteunden: de Statengriffie, de notulisten, aan het adres van de blijvers, aan het adres van de dames en heren van de catering, die ons altijd van koffie, thee, koeken, soep, broodjes en gehaktballen voorzagen. Bedankt allemaal. Ik wens jullie succes met het toekomstige werk.

Veurzitter. Een paar persoonlijke woorden. Ik sta hier nou met het lintje op de borst en ik weet dat hierbij een vorm van automatisme werkt. Maar ik vind het wel een mooie waardering na twaalf jaar dit werk doen te hebben. Ik zie dit ook allent als een eigen verdienste.

Ik wil iedereen bedanken die dit meuglik maakt het. Ik vind het geweldig dat ik het werk van staotenlid mug doen. Ik dank de mensen die mij het vertrouwen hef geven, mien partij, mien kiezers en niet te vergeten mien thuisfront, waarvan ik altied weer op de gekste tieden de deur uut mog gaon en nooit moeilijk daon werd as der es weer eerappelties verpieterden in de panne.

Ik heb mie as een vis in het water veuld als commissievezurzitter en lid van het Presidium. Ik heb derveur keuzen om veur mien fractie te praoten over Drentse cultuurzaken. Ik vund die cultuur altied al belangriek, maor het is mie in dizze tied nog meer weerd worden.

Na dizze vergadering ben ik waarschijnlijk het staotenlid dat het lest in de vergadering Drents praot het, maar ik hoop dat ik die status morgen weer kwiet ben.

Veurzitter, ik laot het hierbij. Ik wens je en de staoten van Drenthe 't goeie toe.

(Applaus.)

De VOORZITTER: Het giet weer goed.

J. Sluiting

De VOORZITTER: Dan zijn wij nu toegekomen aan de sluiting van deze vergadering.

Ik nodig u allen uit om in de ontvangstzaal een beetje na te praten. U kunt de decorandi feliciteren en er moet ook nog een groepsfoto gemaakt worden van de vertrekkende statenleden en bovendien krijgen zij nog bloemen. Zij hoeven zich dus voorlopig nog niet te vervelen.

Ik sluit de vergadering.

(De vergadering wordt om 16.25 uur gesloten.)

Vastgesteld in de vergadering van provinciale staten van Drenthe van 18 april 2007.

,voorzitter

,griffier